

Sygn. akt I ACa 1291/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 stycznia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSA Andrzej Struzik</i>
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSA Zbigniew Ducki
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 16 stycznia 2013 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w F. M.

przeciwko (...) Sp. z o.o. w S.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 11 września 2012 r. sygn. akt VII GC 44/12

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu

w Kielcach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 1291/12

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka akcyjna z siedzibą we F. M. we W. domagała się zasądzenia od pozwanej (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. kwoty 30.798,90 euro z ustawowymi odsetkami od dnia 24 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu. Dochodzona kwota stanowiła w części koszty przyjazdu personelu technicznego powoda do Polski oraz pobytu tutaj, związane z udzielaniem pozwanej wsparcia technicznego w zakresie montażu i rozruchu linii produkcyjnych dostarczanych, i montowanych przez powódkę u pozwanej stosownie do łączącej strony umowy z dnia 2 października 2008 r., a w części cenę urządzeń dostarczonych przez powódkę pozwanej poza zakresem ww. umowy.

Wobec niezłożenia przez pozwaną odpowiedzi na pozew Sąd Okręgowy w Kielcach wyrokiem zaocznym wydanym na posiedzeniu niejawnym zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 30.798,90 euro z ustawowymi odsetkami w

wysokości 13 % w stosunku rocznym od dnia 24 stycznia 2012 r. i każdorazowymi ustawowymi do dnia zapłaty oraz kwotę 10.038 zł tytułem kosztów procesu.

Od powyższego wyroku zaocznego pozwana wniosła sprzeciw domagając się oddalenia powództwa w całości i zasądzenia kosztów procesu. Pozwana zarzucała bezzasadność poniesienia przez powódkę kosztów związanych z dojazdem i pobytem w Polsce jej ekip technicznych, a także ich zawyżenie. W szczególności dochodzone koszty dojazdu były bezzasadne, gdyż dotyczyły korzystania z drogich biletów lotniczych zamiast przylotu tanimi liniami, a stosowne zastrzeżenia w tym przedmiocie były składane we właściwym czasie przez pozwaną powódkę, a w części dojazdów samochodami, co powodowało koszty znacznie wyższe od uzasadnionych, przy czym wskazane odległości były zawyżone. Odnośnie kosztów pobytu ekip technicznych w Polsce pozwana twierdziła, że stosownie do umowy to ona miała zapewnić na swój koszt pracownikom powódki zakwaterowanie oraz dowóz z miejsca zakwaterowania do miejsca pracy i z obowiązku takiego się wywiązywała, a zatem jeżeli pracownicy powódki nie zdecydowali się na korzystanie z tego zakwaterowania i dowozu, to brak podstaw do obciążania pozwanej kosztami stąd wynikającymi. W odniesieniu do ceny zakupu dodatkowych urządzeń pozwana podnosiła, iż w istocie chodziło tu o części zamienne i, zgodnie z ustaleniami z powódką, cena ta miała być rozliczona w ramach tej części należności płatnej stosownie do umowy, która obejmowała części zamienne.

Wyrokiem z dnia 11 września 2012 r. Sąd Okręgowy w Kielcach utrzymał w mocy w całości wyrok zaoczny z dnia 27 marca 2012 r. oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4.434,57 zł tytułem kosztów procesu.

Uzasadniając powyższy wyrok sąd I instancji ustalił, że strony zawarły w dniu 2 października umowę na dostawę i oddanie do eksploatacji zakładu wytwarzającego płytki ceramiczne, której przedmiotem była dostawa przez powódkę maszyn, części zamiennych, sprzętu, prace inżynierskie i usługi związane z montażem, rozruchem i oddaniem do eksploatacji linii produkcyjnych, a także przeprowadzenie prób roboczych tych linii. Strony postanowiły w umowie, że sprzedawca zapewni wsparcie techniczne przy montażu i rozruchu maszyn i sprzętu przez wybrany przez siebie wykwalifikowany personel, a nabywca zobowiązany był do bezpośredniego opłacania wszystkich wydatków związanych z pobytem tego personelu, to jest podróżą, wyżywieniem i zakwaterowaniem, zakwaterowania personelu w hotelu o standardzie nie niższym niż hotel europejski drugiej klasy lub inny obiekt o takim samym standardzie, zapewnienia technikom powódki dysponowanie środkiem transportu do i z hotelu do miejsca pracy. Jeżeli z przyczyn niezależnych od sprzedawcy montaż zajmie dłuższy czas, niż określony przez sprzedawcę, wówczas okres pierwotnie oznaczony zostanie wydłużony, a ceny związane z usługami realizowanymi z mocy umowy będą takie same, jak w chwili skutecznego wykonania tych prac i zostaną zapłacone sprzedawcy. W załączniku nr 4 do umowy między innymi ustalono, że kwota określona w podsumowaniu odpowiada okresowi 50 tygodni wsparcia technicznego w trakcie instalacji i 34 tygodni wsparcia technicznego w okresie oddawania do eksploatacji, że godzin koniecznych przejazdów wykwalifikowanego personelu powódki nie wlicza się do umowy i zostaną zafakturowane oddzielnie, zgodnie z cenami obowiązującymi w czasie instalacji, a nadto nabywca poniesie koszty personelu powodowej spółki takie jak: wyjazd i przyjazd, koszt podróży brutto 0,55 euro za kilometr, transport do miejsca pracy i z powrotem, wyżywienie i zakwaterowanie w hotelu europejskim drugiej klasy lub równorzędnym. Sąd I instancji ogólnie stwierdził, że powódka świadczyła na rzecz pozwanej usługi wsparcia technicznego, asysty przy montażu i wystawiła z tego tytułu faktury oraz wymienił numery, daty wystawienia tych faktur i kwoty nimi objęte. Nadto sąd I instancji ustalił, że w ramach wzajemnej współpracy handlowej powódka dostarczyła pozwanej dodatkowe urządzenia nie objęte umową, a objęte fakturą zaliczkową nr (...) z dnia 18 marca 2011 r. i fakturą rozliczającą nr (...), skorygowaną następnie notą kredytowa nr(...)z dnia 25 października 2011 r. oraz notą debetową nr (...) z dnia 30 grudnia 2011 r. W dniu 16 stycznia 2012 r. zostało doręczone pozwanej wezwanie do zapłaty powódkę kwoty 30.798,90 euro wraz z ustawowymi odsetkami od terminów płatności poszczególnych faktur objętych tym wezwaniem, , a łączna należność z tych faktur wynosiła kwotę dochodzoną pozwem.

Zdaniem Sądu Okręgowego roszczenie powoda zostało w pełni udokumentowane dokumentami dołączonymi do pozwu, a co za tym idzie udowodnione. Sąd powołał się na faktury oraz raporty serwisowe dokumentujące pobyty techników powódki w zakładzie pozwanego, zaś w odniesieniu do cen wskazał, że skoro w załączniku nr 4 mówi się o cenach obowiązujących u sprzedawcy, to jednoznacznie wskazuje, że rozliczenie następuje w oparciu o ceny

aktualnie obowiązujące u sprzedawcy. Odnosząc się do zeznań świadków Sąd Okręgowy zrelacjonował zeznania świadka F.F. i stwierdził, że są one wiarygodne. Z treści tych zeznań wynikały zasady ustalania przyjazdu ekip technicznych, ponoszenia kosztów z tym związanych oraz potwierdzania wykonania prac i ponoszenia kosztów. Sąd zrelacjonował także zeznania świadków G. M. i W. W., uznając że nie stanowią one wystarczającego dowodu na potwierdzenie twierdzeń pozwanej, iż przedstawione przez pozwaną koszty powstały z winy powódki. Sąd wskazał na fakt dokumentowania pobytu techników włoskich u pozwanej raportami serwisowymi podpisywanymi przez pracowników pozwanej. Odnośnie kwestii ceny za dostarczone urządzenie (cylinder) sąd I instancji stwierdził, że fakt jego dostarczenia jest bezsporny, a sporne jest wyłącznie dokonanie płatności. Odnośnie tego ostatniego faktu ciężar dowodu spoczywa na pozwanej. Zdaniem sądu pozwana nie wykazała, ażeby zapłaciła tę kwotę bądź też ażeby doszło do ustaleń pomiędzy stronami odnośnie przyjęcia, że cena tego urządzenia mieścić się będzie w wynikającej z kontraktu kwocie 70.000 euro, obejmującej wartość części zamiennych, które powinna dostarczyć powódka w ramach kontraktu łączącego strony.

Wyrok powyższy strona pozwana zaskarżyła w całości domagając się jego zmiany i oddalenia powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu za obie instancje. Zaskarżonemu wyrokowi strona pozwana zarzuciła naruszenia art. 232 k.p.c., art. 6 k.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie wbrew zebranemu w sprawie materiałowi dowodowemu ustaleń zgodnych ze stanowiskiem powoda odnoszących się do wysokości kosztów i faktu ich poniesienia przez stronę powodową, naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego z pominięciem jego istotnej części i w rezultacie bezzasadne przyjęcie ustaleń dotyczących poniesienia przez stronę powodową kosztów posiłków, zakwaterowania i podróży w kraju, pominięcia, że koszty te powstały w winy strony powodowej oraz nieuznania, że kwota 4940 euro za dostawę cylindra została uiszczona poprzez potrącenie. Nadto skarżąca podniosła zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego, a to art. 65 k.c. w zakresie dokonanej przez sąd wykładni umowy łączącej strony w odniesieniu do uprawnienia strony powodowej do samodzielnego ponoszenia wydatków związanych z podróżą i pobytem jej personelu w Polsce, z brakiem obowiązku ponoszenia kosztów usunięcia wad oraz z uprawnieniem strony powodowej do obciążania strony pozwanej wynagrodzeniem za dowolną liczbę godzin, przez którą technicy powódki mieli się znajdować w podróży, a nie tylko kosztami związanymi z racjonalnym – koniecznym czasem takich podróży. Strona pozwana zarzuciła także naruszenie art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie i zasądzenie wygórowanych i nienależnych kosztów w sytuacji, gdy strona powodowa i jego pracownicy usiłowali wykorzystać postanowienia umowy do uzyskania od pozwanej dodatkowego wynagrodzenia. W konkluzji strona pozwana domagała się zmiany zaskarżonego wyroku przez uchylenie wyroku zaocznego w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenia kosztów procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Rozważając w pierwszej kolejności zarzuty naruszenia prawa materialnego zauważyć trzeba, że skarżący odniósł je do przepisów kodeksu cywilnego. Tymczasem, rozważając zastosowanie właściwego prawa trzeba mieć na uwadze, że umowa została zawarta pomiędzy podmiotami mającymi siedziby w różnych państwach, a to we Włoszech i w Polsce. Żadna ze stron nie przedstawiła tekstu umowy, a do pozwu dołączono tylko sporządzone przez tłumacza przysięgłego tłumaczenie jej fragmentów, które zdaniem powoda mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Z tego dokumentu nie wynika, ażeby strony umowy dokonały wyboru prawa właściwego. W takim wypadku rozstrzygnięcie odnośnie prawa właściwego następuje w oparciu o przepisy prawa prywatnego międzynarodowego, przy czym, z uwagi na wskazaną w pozwie datę zawarcia umowy 2 października 2008 r. (niewymieniona w przedłożonym sądowni tłumaczeniu jej fragmentów), zastosowanie znajdują przepisy ustawy z dnia 12 listopada 1965 roku – Prawo prywatne międzynarodowe, o ile nie zachodzi wyłączenie określone przez art. 1 § 2 tej ustawy. O ile data zawarcia umowy przesądza, iż zastosowania nie znajdzie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (R. I), o tyle wyłączenie takie zachodziłoby, gdyby zastosowanie znajdowała podpisana we W. w dniu 11 kwietnia 1980 r. Konwencja Narodów Zjednoczonych o umowach międzynarodowej sprzedaży towarów. Mając na uwadze, że z przedstawionych sądowni fragmentów umowy wynika mieszany jej charakter, a to zawiera ona postanowienia dotyczące sprzedaży, jak też postanowienia dotyczące świadczenia usług, ewentualne zastosowanie Konwencji mogłoby być wyłączone, gdyby przeważająca

część zobowiązań strony powodowej polegała na świadczeniu usług (art. 3 ust. 2 Konwencji). Z przedstawionych fragmentów umowy nie wynika, czy zachodzi taka sytuacja. Zauważyć trzeba, że sam spór dotyczy zobowiązań do świadczenia usług, a zatem kwestii nieuregulowanych przez Konwencję, to jednak przedmiotem zarzutów apelacji jest wykładnia postanowień umowy, zaś te zagadnienia Konwencja reguluje w art. 8. Jeżeli jednak Konwencja nie znajdowałaby do umowy zastosowania także w tym zakresie, to zgodnie z przepisem art. 27 § 1 ustawy z dnia 12 listopada 1965 r. – Prawo prywatne międzynarodowe do zobowiązań wynikających z tej umowy zastosowanie znajduje prawo włoskie, chyba że z przepisów prawa włoskiego wynikałoby zastosowanie prawa polskiego (art. 4 § 1 powołanej ustawy). Ani w toku rozpoznania sprawy przed sądem I instancji, ani w apelacji nie powołano żadnych okoliczności faktycznych wskazujących na właściwość prawa polskiego, zatem ustosunkowanie się do podniesionych zarzutów naruszenia prawa materialnego jest zbędne, a ewentualne rozważania w tym zakresie musiałyby być poprzedzone ustaleniem faktów umożliwiających rozstrzygnięcie kwestii prawa właściwego dla rozpatrywanego stosunku prawnego.

Nawet na tle znanych sądowi fragmentów umowy stwierdzić jednak trzeba, że podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa procesowego dotyczące ustaleń faktycznych i oceny materiału dowodowego są częściowo trafne, a to o tyle, że w istocie sąd I instancji nie poczynił ustaleń faktycznych niezbędnych do rozstrzygnięcia sprawy oraz nie dokonał niezbędnej oceny materiału dowodowego w sprawie zgromadzonego, umożliwiającej poczynienie takich ustaleń. Przedmiotem sporu był obowiązek strony pozwanej do zapłaty stronie powodowej kosztów związanych z przyjazdami ekip technicznych do Polski i ich pobytem tutaj w łącznej kwocie 25.859,90 euro oraz obowiązek zapłaty ceny za cylindry wymienione w fakturze nr (...) w kwocie 4.940 euro. Zasądzenie pierwszej z tych pozycji wymagało nie tylko ustalenia treści postanowień umownych regulujących zakres obowiązków stron z tymi przyjazdami związanych, ale także faktycznego wykonania tych obowiązków i poniesionych przez stronę powodową kosztów oraz zasadności ich poniesienia. O ile sąd I instancji poczynił ustalenia odnośnie postanowień umowy, o tyle brak jest ustaleń w pozostałym, uprzednio wymienionym zakresie. W szczególności dla przyjęcia, że stronie powodowej należy się zapłata dochodzonych kwot z tymi przyjazdami związanych, koniecznym było ustalenie konkretnych zdarzeń, a to faktu każdego z przyjazdów, jego daty, liczby osób, celu tego przyjazdu, celowości skorzystania z określonego środka komunikacji i kosztów związanych z jego użyciem, a w wypadku korzystania z samochodu przebytej liczby kilometrów uzasadnionych odległością między siedzibami stron, uzasadnionym użyciem samochodu w celu dojazdu do lotniska i z lotniska, wreszcie faktu i zasadności korzystania z noclegu w hotelu oraz czy był to nocleg w toku podróży, czy też chodziło o noclegi w trakcie pobytu w Polsce, które miała zapewnić strona pozwana. Tylko takie ustalenia pozwalają przyjąć fakty uzasadniające poniesienie określonych kosztów oraz wyliczyć te koszty. Tego rodzaju ustaleń sąd I instancji w ogóle nie poczynił, a tylko ogólnie wskazał, że powód świadczył na rzecz pozwanego usługi wsparcia technicznego i asysty przy montażu oraz powołał fakt wystawienia przez stronę powodową faktur o wskazanych bliżej numerach i datach i przytoczył kwoty, na które faktury te opiewały. Brak zatem w sprawie ustaleń umożliwiających weryfikację zgłoszonych przez stronę powodową roszczeń. Zauważyć przy tym trzeba, że strona pozwana twierdziła, że sporne przyjazdy ekip technicznych strony powodowej związane były z wadami dostarczonej i zmontowanej linii produkcyjnej, a zatem w świetle treści załącznika nr 4 do umowy ich koszty powinny obciążać stronę powodową. Fakt, że tego rodzaju awarie miały miejsce i co najmniej niektóre z pobytów ekip technicznych strony powodowej były z nimi związane, wynika jednoznacznie z zeznań świadków, w tym także będącego pracownikiem strony powodowej Franco F..

Odnośnie kwoty 4.940 euro, która stanowi zapłatę za dostarczone cylindry (w fakturze wymieniono 2 sztuki, jakkolwiek sąd I instancji używa określenia w liczbie pojedynczej „cylinder”), Sąd Okręgowy rozstrzyga tę kwestię poprzez odwołanie się do rozkładu ciężaru dowodu i stwierdza, że jego zdaniem pozwany nie wykazał, że kwotę tę zapłacił. Trafnie apelacja zarzuca, że sąd w ogóle nie ustosunkował się do treści przedłożonych przy pozwie faktur dotyczących tej dostawy. W szczególności faktura nr (...) z dnia 18 marca 2011 r. (k. 122-123) wystawiona została na kwotę 4.940 euro, jako zaliczkę i wymienia tę właśnie kwotę „do zapłacenia”. Faktura nr (...), wystawiona 7 dni później (k. 124-125) wymienia dostarczone cylindry o wartości łącznej 1.740 euro oraz usługi o wartości 3.200 euro, po czy zawiera pozycję „Potrącenie zaliczki. Nasza faktura za zaliczkę (...) z dnia 18.03.2011 r. – 4.940,00 euro” i dalej wskazuje: „Łącznie dokument: 4.940,00 euro. Łącznie do zapłacenia 0,00 euro”. Jakkolwiek strona powodowa

kilka miesięcy później, a to 25 października i 31 grudnia 2011 r. wystawiła notę kredytową i notę debetową, które wskazują na obowiązek strony pozwanej zapłaty wyżej wskazanej kwoty, to relacja wyżej wskazanych faktur zdaje się wskazywać na zasadność twierdzeń strony pozwanej, iż strony uzgodniły, że dostarczone cylindry objęte będą kwotą przewidzianą w umowie na dostawę części zamiennych i stąd na pozwanym nie spoczywał już obowiązek zapłaty. Na marginesie zauważyć należy, że ta część umowy, która dotyczyła dostawy części zamiennych, w ogóle nie została sądowi przedstawiona, stąd nie wiadomo na jakiej podstawie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdzono, iż dostarczone urządzenie nie było objęte umową stron.

W wyniku wyżej wskazanych uchybień uznać należy, że nie została rozpoznana istota sprawy. Skoro przedmiotem roszczenia jest zapłata kosztów związanych ze świadczeniem przez powoda usług, to istotą sprawy stanowi fakt świadczenia tych usług, ich zasadność, zakres oraz wysokość kosztów z tym związanych. W odniesieniu do zapłaty za dostarczone cylindry, istotą sprawy stanowi kwestia, czy obowiązek ich dostarczenia wynikał z umowy zawartej wcześniej przez strony w ramach jej postanowień dotyczących dostawy części zamiennych, których wartość wliczona była w cenę całej dostawy wynikającej z kontraktu, ewentualnie, czy był on przedmiotem odrębnego uzgodnienia stron. Te okoliczności powodują, że apelację należało uznać za uzasadnioną i na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, a na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. pozostawić temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy sąd I instancji ustali wyżej wskazane okoliczności faktyczne konieczne dla jej rozstrzygnięcia, mając przy tym na uwadze rozkład ciężaru dowodu a także, iż z uwagi na datę wszczęcia postępowania zastosowanie znajdują przepisy o postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych, a w szczególności regulacja zawarta w art. 479¹² § 1 i art. 479¹⁴ § 2 k.p.c. W odniesieniu do prawa materialnego sąd I instancji ustali, jakie prawo winno znaleźć zastosowanie, bądź to poprzez sięgnięcie do pełnej treści umowy, bądź też w oparciu o zgodne oświadczenia stron treści tej dotyczące.